KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PAOLO MENGOZZI

esitatud 18. juulil 2007 [1]

1. Käesoleva kohtuasja esemeks on Euroopa Komisjoni poolt EÜ artikli 226 alusel Rootsi Kuningriigi vastu esitatud hagi, millega taotletakse selle tuvastamist, et nimetatud liikmesriik rikkus EÜ artikli 90 teisest lõikest tulenevaid kohustusi kohaldades selliseid riigimakse, mis võimaldasid peamiselt kodumaist päritolu õlle kaudset kaitset, võrreldes peaasjalikult teistest liikmesriikidest imporditud veiniga.

I. Vaidlusalused siseriiklikud õigusnormid

2. Rootsis määratletakse alkoholidelt makstav maks [2] jookide etanoolisisalduse mahuprotsentide alusel.

3. Toimikust ilmneb, et Rootsi Kuningriigi Euroopa Liiduga ühinemisel 1995. aastal kohaldati õllele, mille etanoolisisaldus oli suurem 3,5 mahuprotsendist (niinimetatud kange õlu), [3] maksu, mis oli sisuliselt võrdväärne umbes 11 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veinile kohaldatava maksuga.

4. 1. jaanuaril 1997 otsustas Rootsi Parlament vähendada õllelt makstava aktsiisi määra. Nagu kostja valitsus kostja vastuses väitis, tulenes see otsus vajadusest takistada alates Rootsi ühinemisest Euroopa Liiduga üha kasvavat piiriülest õllekaubandust Taaniga, mis tulenes neil kahel maal kehtivate maksumäärade erinevusest.

5. Komisjoni survel, kes oli avaldanud kahtlust 1997. aastal vastu võetud muudatuse

1 — Algkeel: itaalia keel.

2 — Alkohollag'i (1994:1738, alkohoolsete jookide seadus) esimese osa artikli 3 kohaselt peetakse alkohoolsete jookide all silmas jooke, mille etanoolisisaldus on suurem kui 2,25 mahuprotsenti. Alkohoolsed joogid jagunevad piiritusjookideks, veiniks, kangeks õlleks ja õlleks.

3 — Eelmises joonealuses märkuses nimetatud Alkohollagi esimese osa artiklis 6 sisalduva määratluse kohaselt.

järgse õlle ja veini maksustamise kooskõla osas EÜ artikli 90 teise lõikega, otsustas Rootsi parlament alates 1. detsembrist 2001 veinile kohaldatavat aktsiisimäära vähendada.

6. Del lagen (1994:1564) om alkoholskatt [4] artiklite 2 ja 3 alusel praegu kehtiva korra kohaselt on õlle ja veini tootmine ja tarbimine maksustatud järgmiselt.

7. Aktsiisimäär on 1,47 Rootsi krooni (SEK) etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta õlle liitris. Õlled, mille etanoolisisaldus ei ole suurem kui 2,8 mahuprotsenti, on aktsiisist vabastatud (Del lagen (1994:1564) om alkoholskatt, artikkel 2).

8. Liitri veini puhul makstakse aktsiisi kindlaksmääratud summana, mis suureneb vastavalt joogi etanoolisisaldusele ja mis on määratletud järgmiselt:

7,58 Rootsi krooni, kui joogi etanoolisisaldus on suurem kui 2,25 mahuprotsenti ja väiksem või võrdne 4,5 mahuprotsendiga;

11,20 Rootsi krooni, kui joogi etanoolisisaldus on suurem kui 4,5 mahuprotsenti ja väiksem või võrdne 7 mahuprotsendiga;

15,41 Rootsi krooni, kui joogi etanoolisisaldus on suurem kui 7 mahuprotsenti ja väiksem või võrdne 8,5 mahuprotsendiga;

22,08 Rootsi krooni, kui joogi etanoolisisaldus on suurem kui 8,5 mahuprotsenti ja väiksem või võrdne 15 mahuprotsendiga;

45,17 Rootsi krooni, kui joogi etanoolisisaldus on suurem kui 15 mahuprotsenti ja väiksem või võrdne 18 mahuprotsendiga;

9. Veinid, mille etanoolisisaldus ei ole suurem kui 2,25 mahuprotsenti, on maksust vabastatud (Del lagen (1994:1564) om alkoholskatt, artikkel 2).

10. Rootsis kehtib veini, kange õlle ja piiritusjookide jaemüügi osas seaduslik monopol. Monopoli haldab riigi äriühing Systembolaget Aktiebolag (edaspidi „Systembolaget”).

4 — 15. detsembri 1994. aasta seadus alkoholiaktsiisi kohta.

II. Vaidlusalune menetlus

11. Kaebuste alusel, milles viidati Rootsis veinile ja õllele kohaldatava aktsiisikorra diskrimineerivale laadile, saatis komisjon 28. veebruaril 2000 esimese märgukirja, milles märkis, et komisjoni valduses oleva teabe kohaselt oli see kord vastuolus EÜ artikliga 90, sest veinile õllega võrreldes kõrgema — ja seda nii absoluutses tähenduses kui ka maksu osa toote lõppmaksumusest arvestades — maksumäära kohaldamise tagajärg oli tarbimisharjumuste mõjutamine, tugevdades kodumaist päritolu õlle eelist teistest liikmesriikidest imporditud veini turustamispotentsiaali kahjuks.

12. Rootsi Kuningriik vastas 10. mai ja 20. novembri 2000. aasta kahe kirjaga, milles märkis, et maksukord, mille raames alkoholiaktsiis määratletakse jookide etanoolisisalduse alusel, ei ole vastuolus EÜ artikliga 90. Rootsi Kuningriik lisas siiski, et ta on nõus vähendama veinilt etanoolisisalduse alusel makstavat aktsiisi, viies selle sisuliselt samale tasemele õllelt makstava aktsiisiga, mille tulemusel nende kahe toote maksustamise osas enne 1. jaanuarit 1997 esinenud suhe oleks taastatud.

13. 19. juunil 2001 saadeti Rootsi valitsusele põhjendatud arvamus, millele viimane vastas kahe kirjaga, esimene neist kandis kuupäeva 13. juuli 2001 ja teine 17. detsember 2001, millega teavitati komisjoni veinilt makstava aktsiisi vähendamisest 18,8% võrra alates 1. detsembrist 2001.

14. Leides, et tehtud muudatus ei kõrvalda Rootsi maksukorra diskrimineerivat laadi, saatis komisjon Rootsi Kuningriigile teise märgukirja. Rootsi Kuningriik vastas sellele 24. septembri 2002. aasta kirjaga.

15. 9. juulil 2004 saatis komisjon Rootsi valitsusele teise põhjendatud arvamuse, kutsudes viimast võtma arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid kahe kuu jooksul.

16. Pärast tähtaja pikendamise taotluse esitamist, mille komisjon rahuldas, vastas Rootsi valitsus 7. oktoobri 2004. aasta kirjaga, milles vaidlustas talle tehtud etteheited.

III. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

17. Komisjon esitas käesoleva hagi Euroopa Kohtu kantseleisse 14. aprillil 2005.

18. Euroopa Kohtu president andis 16. septembri 2005. aasta määrusega Läti Vabariigile loa astuda menetlusse kostja nõuete toetuseks.

19. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 44 lõikele 3 määrati kohtuasi Rootsi Kuningriigi vastavasisulise taotluse alusel läbivaatamiseks suurkojale.

20. Komisjon ja Rootsi Kuningriik kuulati ära 8. mai 2007. aasta kohtuistungil.

21. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

— tuvastada, et kohaldades selliseid riigimakse, mis võimaldasid peamiselt kodumaist päritolu õlle kaudset kaitset, võrreldes peaasjalikult teistest liikmesriikidest imporditud veiniga, on Rootsi Kuningriik rikkunud EÜ artikli 90 teisest lõigust tulenevaid kohustusi;

— mõista kohtukulud välja Rootsi Kuningriigilt.

22. Rootsi Kuningriik palub Euroopa Kohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

23. Läti valitsus palub Euroopa Kohtul:

— jätta hagi rahuldamata.

IV. Õiguslik analüüs

A. *Poolte argumendid*

24. Komisjon väidab, et vaidlusalused Rootsi maksusätted on diskrimineerivad ja nad avaldavat kaitsvat mõju peamiselt selles riigis toodetud õlle turustamisele peaasjalikult teistes liikmesriikides toodetud veini turustamise kahjuks. Seetõttu rikuvad need sätted EÜ artikli 90 teist lõiku.

25. Komisjon märgib, et etanoolisisalduse alusel keskmise etanoolisisaldusega veinilt makstav aktsiis on umbes 20% suurem, kui õllelt makstav aktsiis. Sellise erinevuse mõju toodete lõpphinnale suurendab lisaks see, et 25% käibemaksu arvutamisel lähtutakse baashinnast, millele on lisatud aktsiis.

26. Komisjoni väitel on kange õlu (mille etanoolisisaldus on suurem kui 3,5 mahuprotsenti) ja keskmise kategooria 8,5 kuni 15 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega vein,[5] mille hind jääb 49 ja 70 Rootsi krooni vahele,[6] omavahel konkureerivad tooted. Kuna mõlema toote jaemüügi osas kehtib riigi monopol, siis konkureerivad need tooted omavahel samades Systembolaget ketti kuuluvates müügikohtades või eriluba omavates toitlustuskohtades. Komisjon väidab, et asjaolu, et tarbijad peavad kõnealuste toodete ostmiseks pöörduma Systembolageti poole, tugevdab nende omavahelist asendatavust.

27. Hageja institutsioon leiab, et maksukord, mida kohaldatakse veinile ja õllele, piirab veini võimalikku tarbimist ja kaitseb vähemalt kaudselt õlle turustamist.

28. Statistika, millele komisjon tugineb,[7] tõendab tema sõnul, et kõnealuste toodete maksumäär mõjutab tarbijate käitumist. Eelkõige ilmneb komisjoni sõnul neist andmetest, et 1997. aastal, mil õllele kohaldatavat aktsiisi vähendati, suurenes selle joogi läbimüük, samas kui veini läbimüük vähenes. Sarnasel moel tõusis veini läbimüük

5 — Oma väidete põhjendatuse tõendamiseks esitatud arvutustes kasutab komisjon näitena veini, mille etanoolisisaldus on 12,5 mahuprotsenti.

6 — Hinnavahemikuga seonduv teave esineb sõnaselgelt vaid repliigis. Hagis viitab komisjon üldisemalt „lahjadele ja soodsatele veinidele" või „soodsatele lauaveinidele".

7 — Komisjon tugineb peamiselt Systembolageti müügistatistikale, mis on avaldatud viimase Interneti-aadressil.

2002. aastal pärast veinilt makstava aktsiisi vähendamist 1995. ja 2004. aastal registreeritust kõige suuremal määral.

29. Komisjon märgib, et aktsiisi mõju selliste veinide lõpphinnale, mille etanoolisisaldus jääb 8,5 ja 15 mahuprotsendi vahele, on kõige suurem hinnavahemikus 41 kuni 70 Rootsi krooni, ehk toodete kategooria puhul, mis hõlmab 80% kogumüügist. See mõju on lisaks tunduvalt suurem mõjust, mida täheldatakse kõige enam müüdava õlle kategooria puhul, ja seda olenemata toote kogusest, mida hindamisel arvesse võetakse. [8]

30. Rootsi Kuningriik ei vaidle vastu nendele komisjoni väidetele, mille kohaselt õlu on peamiselt kodumaist päritolu ja vein peaasjalikult imporditud, mis puudutavad erinevusi nende kahe toote aktsiisi kindlaksmääramisel ega ka lõpuks nendele väidetele, mis käsitlevad nende toodete vahelise teatava konkurentsi olemasolu, [9] ehkki nimetatud liikmesriigi arvates ei ole need tooted omavahel täielikult asendatavad ja ei ole selge, millised veini ja õlle kategooriad omavahel EÜ artikli 90 teise lõigu tähenduses konkureerivad. [10]

31. Rootsi valitsus, keda toetab Läti Vabariik, leiab siiski, et vaidlusaluste maksusätete eesmärk ega tagajärg ei ole õlletootmise kaudne kaitse veini konkurentsi eest ja et seetõttu ei saa neile süüks panna mis tahes EÜ artikli 90 teise lõigu rikkumist.

32. Nimetatud valitsuse väitel tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et sellise rikkumise toimunuks lugemiseks on vajalik tõendada, et süüks pandav maks mõjutab konkurentsi kõnealuste kaupade vahel, vähendades imporditud toote võimalikku tarbimist konkureeriva kodumaise toote kasuks. Hindamaks, kas nende toodete erinev maksustamine võib mõjutada tarbijate valikuid, ei saa niisugune tõendamine arvestamata jätta toodete müügihinna erinevusega ja maksu mõjuga sellele.

8 — Hagis võrdleb komisjon aktsiisi mõju lõpphinnale seoses ühe pudeli (veini puhul 75 cl ja õlle puhul 33 cl), ühe liitri ja ühe klaasiga (veini puhul 15 cl ja õlle puhul 33 cl).

9 — Kostja valitsus väidab, et selline konkurents esineb enim müüdud kangete õllede ja enim levinud ja soodsaimate umbes 11 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veinide vahel.

10 — Vastureplliigis käsitleb Rootsi Kuningriik kahe toote konkurentsi tingimuste intensiivsust ja ühemõttelisust.

33. Käesolevas kohtuasjas tõendab viimase sõnul enim müüdud kange õlle liitri keskmise lõpphinna ja enim müüdud kategooria ning soodsaima umbes 11 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini liitri [11] keskmise lõpphinna võrdlemine, et erinevus kahe toote maksustamisel ei võimalda mõjutada tarbijate käitumist. Tegelikult, isegi kui veini maksustataks samal määral kui õlut, oleks selle hind õllega võrreldes peaaegu kahekordne. Selliste andmetega arvestades leiavad kostja valitsus ja menetlusse astuja, et komisjon ei ole tõendanud, et Rootsi maksukorra tagajärg on õlletootmise kaitse veini konkurentsi eest. Läti Vabariik märgib lisaks, et statistilistest andmetest ilmneb, et ajavahemikul 1997–2004 kasvas Rootsis veini tarbimine õlle tarbimisest suuremal määral.

34. Kostja valitsus on ühel meelel komisjoniga selles osas, et Rootsi alkohoolsete jookide tarbija on toodete hinnamuutuste suhtes tundlik. Sellele vaatamata ei tähenda nimetatud valitsuse sõnul asjaolu, et tarbija reageerib hinna langusele tarbimise suurendamisega, et seeläbi muudetakse ka tema käitumist alkohoolsete jookide eri kategooriate vahel valiku tegemisel. Selles osas märgib Läti valitsus, et kõnealuste toodete nõudlus on hinnamuutustest võrdlemisi sõltumatu ja hinnamuutused ei näi olevat tarbijatele valikut määrav asjaolu.

35. Lisaks vaidlustab Rootsi valitsus hageja institutsiooni poolt esitatud Systembolageti müügistatistika täielikkuse, sest esiteks ei arvesta see toitlustusasutuste poolse müügiga ja teiseks ei võimalda see eraldiseisvalt kindlaks teha selle kategooria veini, mis konkureerib kange õllega, müügiga seonduvaid andmeid. Kostja vastuses esitas kostja liikmesriik tabeli kõnealuste toodete müügi kohta aastatel 1996–2004, milles võetakse kokku Systembolageti, Skatteverket'i (Rootsi otseste ja kaudsete maksude amet) ja Svenska Bryggareföreningen'i (Rootsi õlle-, siidri-, karastusjookide- ja veetootjate liit) statistikast tulenevad andmed. [12]

36. Lõpetuseks väidab Rootsi valitsus, keda toetab Läti valitsus, et komisjon ei ole tõen-

11 — Komisjon väidab repliigis, et kõige asjakohasem hindade võrdlemise meetod tarbija vaatepunktist on meetod, mis kasutab võrdluskogusena ühte klaasi veini ja ühte klaasi õlut, ning vaidlustab Rootsi valitsuse lähenemisviisi, mis seisneb liitri hinnaga arvestamises. Rootsi valitsus leiab seevastu, et komisjoni viidatud meetod ei anna selgeid tulemusi.

12 — Andmed, millele avalikkusel puudub juurdepääs ning millel nimetatud statistika põhineb, esitas Rootsi valitsus vasturepliigis.

danud kõnealuse maksukorra kaitsvat mõju ja seega EÜ artikli 90 teise lõigu rikkumist, mida Rootsi Kuningriigile käesolevas kohtuasjas ette heidetakse.

B. *Hinnang*

37. EÜ artikli 90 esimese lõigu kohaselt:

„Ükski liikmesriik ei kehtesta teiste liikmesriikide toodetele mingeid otseseid ega kaudseid riigimakse, mis on suuremad samasugustele kodumaistele toodetele kehtestatud otsestest või kaudsetest maksudest."

38. Teine lõik sätestab:

„Liiatigi ei kehtesta ükski liikmesriik teiste liikmesriikide toodetele selliseid riigimakse, mis võimaldaksid teiste toodete kaudset kaitset."

39. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on EÜ artikli 90 kui terviku eesmärk tagada kaupade vaba liikumine liikmesriikide vahel tavalistel konkurentsitingimustel, kõrvaldades mis tahes kaitse, mis võib tuleneda selliste riigimaksude kohaldamisest, mis diskrimineerivad teistest liikmesriikidest pärinevaid tooteid, ja tagada riigimaksude täielik neutraalsus kodumaiste ja imporditud kaupade konkurentsi puudutavas.[13] Sel eesmärgil on nimetatud artikli esimese lõiguga keelatud mis tahes maksusätted, mis kehtestavad mis tahes maksumeetme abil suuremad maksud imporditud toodetele, kui samasugustele kodumaistele toodetele, samas kui teise lõigu ülesanne, nagu Euroopa Kohus on selgitanud, on eelkõige mis tahes maksualase kaudse kaitse takistamine selliste imporditud toodete puhul, mis ei ole küll kodumaiste kaupadega samasugused esimese lõigu tähenduses, kuid on siiski mõningatega neist vähemalt osaliselt, kaudselt või potentsiaalselt konkureerivad.[14]

40. Teatud riikliku maksukorra kooskõla kontrollimine EÜ artiklis 90 sätestatud diskrimineerivate riigimaksude keeluga eeldab

13 — Vt *inter alia* 9. juuli 1987. aasta otsus kohtuasjas 356/85: komisjon *vs.* Belgia (EKL 1987, lk 3299, punkt 6) ja 11. juuli 1989. aasta otsus kohtuasjas 323/87: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 1989, lk 2275, punkt 7).

14 — Vt selle kohta 4. aprilli 1968. aasta otsus kohtuasjas 27/67: Fink-Frucht (EKL 1968, lk 298). Vt ka *inter alia* 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas 168/78: komisjon *vs.* Prantsusmaa (EKL 1980, lk 347, punkt 6) ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, punkt 7.

keerukat hindamist, mis toimub etappide kaupa.

41. Selline hindamine eeldab eelkõige kodumaiste ja imporditud kaupade, millele kõnealune kord kohaldub, *omavahelise suhte* väljaselgitamist.

42. EÜ artikli 90 esimeses lõigus on seda suhet väljendatud toodete samasugususe abil, samas kui teise lõigu kohaldamiseks on vastavalt Euroopa Kohtu toodud selgitustele vajalik toodete vahel konkurentsi olemasolu, mis võib olla ka üksnes osaline, kaudne või potentsiaalne tingimusel, et tegemist on mitte ainult juhusliku, vaid kestva ja iseloomuliku suhtega. [15]

43. Euroopa Kohus on muu hulgas täpsustanud, et toodete vahel EÜ artikli 90 teise lõigu tähenduses konkurentsi olemasolu kindlakstegemiseks tuleb silmas pidada „mitte üksnes tegelikku turusituatsiooni, vaid ka kaupade vaba liikumise kontekstis arenguvõimalusi ühenduse tasandil ning toodete omavahelise asendatavuse uusi võimalusi, mida kaubanduse intensiivistumine võib pakkuda, et kasutada maksimaalselt ära liikmesriikide majanduste omavahelise täiendamise võimalused” [16].

44. Neist elementidest lähtudes tunnistas Euroopa Kohus „teatava omavahelise asendatavuse” olemasolu veini ja õlle puhul, mis tuleneb Euroopa Kohtu väitel sellest, et mõlemad joogid sobivad teatud määral samade vajaduste rahuldamiseks. [17] Seda hinnangut, mis anti kohtuasjas, kus Euroopa Kohtul paluti otsustada Ühendkuningriigis kehtiva veini maksustamise korra kooskõla üle, kinnitati hilisemas otsuses seoses Belgias veinile ja õllele kohaldatava käibemaksumääraga. [18]

45. Mööndes veini ja õlle vahel konkurentsi olemasolu, ei jätnud Euroopa Kohus märkimata olulisi erinevusi nende kahe toote vahel, mis seonduvad nende kvalitatiivsete omadustega (eelkõige erinev etanoolisisaldus), nende tootmismeetoditega (vein on peaasjalikult põllumajandustoode ja sõltub seega

15 — Eespool viidatud kohtuotsus Fink-Frucht. Euroopa Kohtu praktikas esineb siiski ka suundumus mitte omistada liigset tähtsust mõistete „samasugune” ja „konkureerivad” eristamisele ja „üldistada” EÜ artikli 90 alusel teostatav hindamine. Eri otsustes on Euroopa Kohus jätnud asjaomased kaubad samasuguste või konkureerivatena määratlemata, piirdudes nende vahel vähemalt potentsiaalse või kaudse konkurentsi tuvastamisega. Vt selle kohta 27. veebruari 1980. aasta otsused järgmistes kohtuasjades: eespool viidatud kohtuotsus 168/78: komisjon *vs.* Prantsusmaa (EKL 1980, lk 347), 169/78: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 1980, lk 385) ja 171/78: komisjon *vs.* Taani (EKL 1980, lk 447). Vt nt hilisem 18. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-230/89: komisjon *vs.* Kreeka (EKL 1991, lk I-1909).

16 — 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik (EKL 1980, lk 417, punkt 6).

17 — Eespool viidatud 27. veebruari 1980. aasta otsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 14.

18 — Euroopa Kohus leidis, et Belgia turule iseloomulikud tunnused ei võimaldanud seada kahtluse alla seoses Ühendkuningriigi turuga antud hinnangut, vt eespool viidatud 9. juuli 1987. aasta otsus kohtuasjas 356/85: komisjon *vs.* Belgia, punkt 11.

ilmastikutingimustest, samas kui õlu on peamiselt tööstustoode) ja hindade struktuuriga. Arvestades nende erinevustega ning ka veinide äärmiselt suure mitmekesisusega — seda nii omaduste, kvaliteedi kui ka hinna osas —, piiras Euroopa Kohus kõnealuste jookide vahelist konkurentsi, mis omab tähtsust maksustamisega seonduva võrdlemise puhul, tunnistades selle olemasolu vaid „selliste veinide puhul, mis on avalikkusele kõige kättesaadavamad ning on üldiselt lahjemad ja odavamad” [19].

46. Käesoleva kohtuasja esemeks olevas juhtumis on pooled üksmeelel, et veini puhul on tegemist peaasjalikult imporditud tootega samas kui õlu on peamiselt kodumaist päritolu.

47. Lisaks sellele ei vaidlusta kostja valitsus komisjoni väidet, mille kohaselt Rootsi turul ei ole selliseid iseloomulikke tunnuseid, mis välistaksid Euroopa Kohtu poolt juba mööndud konkurentsi olemasolu tunnustamise kõige soodsama hinnaga veinide ja kange õlle vahel: need tooted hõlmavad protsentuaalselt kõige suurema osa vastavatest turgudest. Ehkki pooltel on mõningaid eriavamusi seoses Rootsi turul õllega tegelikult konkureeriva veini kategooria määratlemisega, ükskõik, kas seda tehakse etanoolisisalduse (komisjoni arvates jääb see 8,5 ja 15 mahuprotsendi vahele, Rootsi valitsuse arvates on see 11 mahuprotsenti) või hinnavahemiku alusel, ollakse siiski sisuliselt üksmeelel asjaolus, et kõnealused tooted on teatud määral omavahel asendatavad.

48. EÜ artikli 90 teise lõigu esimene nõue on seega täidetud.

49. Teatud siseriikliku maksusätte kooskõla EÜ artikliga 90 kontrollimine eeldab teiseks kõnealustele toodetele kohaldatava maksukorra võrdlemist, et selgitada välja võimalik erinevus nende maksustamisel ja selle tähtsus.

50. Kui nagu käesolevas kohtuasjas selle võrdluse esemeks on tooted, mille iseloomulikud tunnused välistavad sisuliselt nende samasugususe, kuid mis on omavahel osaliselt asendatavad, võib teatud juhtudel olla äärmiselt keeruline välja selgitada kriteeriumid, mis võimaldaksid neid nõuetekohaselt võrrelda.

51. Kohtuotsuses, milles käsitleti Ühendkuningriigi veini suhtes kohaldatavat mak-

19 — 12. juuli 1983. aasta otsus kohtuasjas 170/78: komisjon *vs.* Ühendkuningriik (EKL 1983, lk 2265, punkt 12). Vt ka eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, punkt 11, ja 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-166/98: Socridis (EKL 1999, lk I-3791).

sukorda, leidis Euroopa Kohus, et kõige sobivam meetod õlle ja veini maksustamise võrdlemiseks põhineb kolme eri faktoriga — koguse, etanoolisisalduse ja hinnaga — seonduva maksukoormuse võrdlemisel.[20]

52. Kohaldades seda meetodit käesolevale kohtuasjale jõuame järgmistele tulemustele.

53. Mis puudutab kogusega seonduva maksumäära võrdlemist,[21] siis arvestades, et keskmise etanoolisisaldusega (5,2 mahuprotsenti)[22] õlle liitrilt makstav aktsiis on 7,64 Rootsi krooni[23] ja 8,5 mahuprotsendist suurema ning maksimaalselt 15 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini liitrilt makstav aktsiis on 22,08 Rootsi krooni, on veinilt makstav maks umbes kolm[24] korda suurem, kui õllelt makstav maks. Käesolevas kohtuasjas ei ole see tulemus siiski eriti tähtis, kuna erinevus maksustamisel mahu alusel on tavaline maksusüsteemis, mis kasutab maksustamise alusena etanoolisisaldust.

54. Mis puudutab aktsiisi erinevust sõltuvalt etanoolisisaldusest, siis on vein, mille etanoolisisaldus on 12,5 mahuprotsenti, maksustatud alkoholi koguse kohta umbes 20% rohkem kui õlu (1,77 Rootsi krooni 1,47 Rootsi krooni vastu) ning vein, mille etanoolisisaldus on 11 mahuprotsenti, umbes 36% rohkem kui õlu (2 Rootsi krooni 1,47 Rootsi krooni vastu). Veelgi lahjem vein, mille etanoolisisaldus on 10 mahuprotsenti, on alkoholi koguse kohta maksustatud ligi 50% rohkem kui õlu. Vaevalt on vaja märkida, et etanoolisisaldus kujutab endast kindlasti kõige asjakohasemat hindamise parameetrit käesolevas kohtuasjas, kuna see on aktsiisi kindlaksmääramise alus.

55. Veelgi raskem on maksustamise mõju hindamine kõnealuste toodete lõpphinnale. Raskus tuleneb peamiselt sellest, et pooled ei ole üksmeelel hindade osas, millel arvutus peaks põhinema. Komisjoni arvates, kes toetub Systembolageti ametlikule statistikale, ulatub asjakohane hinnavahemik, mis hõlmab ligi 79% veini müügist, 41 Rootsi kroonist 70 Rootsi kroonini ühe 75 cl pudeli eest (liiter veini maksab 55–93 Rootsi krooni). Veini, mille etanoolisisaldus on 12,5 mahuprotsenti, liitri keskmine tarbijahind on 65,33 Rootsi krooni, samas kui 5,2 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega õlle liitri keskmine tarbijahind on 30,33 Rootsi krooni. Rootsi valitsus aga väidab, et täpsem oleks arvestada 12,5 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini liitri keskmise müügihin-

20 — Eespool viidatud 12. juuli 1983. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 18.

21 — St võrreldes mõlema joogi puhul sama kogust.

22 — Tegemist on etanoolisisaldusega, millele viitavad õllega seonduvalt nii komisjon kui ka Rootsi valitsus.

23 — Õlu maksustatakse 1,47 Rootsi krooniga selle etanoolisisalduse iga mahuprotsendi kohta liitris: 1,47 x 5,2 = 7,64.

24 — 2,89.

naga, mis on 69,58 Rootsi krooni. [25] Võttes arvutuse aluseks komisjoni esitatud andmed, ilmneb, et aktsiis moodustab 33,8% veini lõpphinnast ja veini baashind (30,18 Rootsi krooni liiter) tõuseb pärast aktsiisi lisamist ligi 73% võrra ja pärast käibemaksu lisamist ligi 116% võrra. Võttes aga aluseks Rootsi valitsuse andmed, on need väärtused veini alghinna 33,584 Rootsi krooni/liiter puhul vastavalt 31,7%, 54,7% ja 107%. Mis puudutab õlut, siis komisjoni esitatud andmete alusel, mida Rootsi Kuningriik ei ole vaidlustanud, [26] moodustab aktsiis ligi 25,2% õlle lõpphinnast ja õlle liitri baashind (16,62 Rootsi krooni) tõuseb pärast aktsiisi lisamist 45,9% ja pärast käibemaksu lisamist 81,4% võrra. On ilmne, et veinide kategooria puhul, mida maksustatakse 22,08 Rootsi krooni liitrilt (ehk veinide puhul, mille etanoolisisaldus on 8,5–15 mahuprotsenti), on maksustamise mõju hindade struktuurile protsentuaalselt suurem odavamate ja väiksema etanoolisisaldusega veinide puhul.

56. Eespool toodud andmed näitavad, et olenemata arvestatavast võrdluse parameetrist kohaldatakse veini õllega konkureerivatele kategooriatele oluliselt kõrgemat aktsiisi, kui õllele.

57. Riikliku maksukorra kooskõla kontrollimine EÜ artiklis 90 sätestatud keeluga eeldab lõpetuseks selle korra diskrimineeriva laadi tõendamist.

58. Selles osas on Euroopa Kohus selgitanud, et EÜ artikli 90 esimest lõiku puudutavas tuleneb diskrimineeriv laad maksustamise erinevusest endast, sest kuna tegemist on samasuguste toodetega, mis on hästi võrreldavad, siis kohaldatakse nimetatud sättes kehtestatud keeldu alates hetkest, mil maksusüsteem maksustab imporditud toodet kodumaisest tootest enam. Seevastu teise lõigu puhul, arvestades asjaomaste toodete piisavalt täpse võrdlemise raskusega, tuleb hinnang Euroopa Kohtu arvates anda üldisema kriteeriumi alusel, milleks on asjaomase maksusätte kaudset kaitset kehtestav laad. [27]

59. Selline hindamine on loomulikult EÜ artikli 90 raames läbi viidavatest hindamistest kõige delikaatsem ning liikmesriigi

25 — See hind tuleneb selle valitsuse väitel hinnavahemikus 61–70 Rootsi krooni, mis hõlmab suurt osa veini müügist, enim müüdud pudelisse villitud või papist pakendis 22 veini keskmisest hinnast.

26 — 5,2 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega õlle liitri keskmine tarbijahind on 30,33 Rootsi krooni.

27 — Eespool viidatud 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 9. Vt varasem eespool viidatud kohtuotsus Fink-Frucht. Sellele vaatamata toob kohtupraktika suund EÜ artikli 90 alusel toimuva hindamise „üldistamisele" ilma esimese ja teise lõigu kohaldamisel selget vahet tegemata (vt eespool joonealune märkus nr 15) kaasa selle, et etteheidetava maksukorra kaitsvat mõju käsitletakse selle sätte rikkumise tuvastamise kõige tähtsama kriteeriumina.

kohustuste rikkumise menetluse raames võib see seada komisjonile raskesti täidetava tõendamiskoormise.

60. Soovides seda koormist kergendada, täpsustas Euroopa Kohus, et EÜ artikli 90 teise lõigu kohaldamiseks on piisav selle tuvastamine, et teatud maksukord, „arvestades sellele iseloomulike tunnustega, *võib* kaasa tuua kaitsva mõju, millele asutamisleping viitab" [28]. Seejärel lisas Euroopa Kohus, et „jätmata […] tähelepanuta niisuguste hindamiselementide tähtsust, mida on võimalik tuletada statistilistest andmetest, mis võimaldavad mõõta teatud maksusätte mõju, ei saa komisjonilt nõuda arvuliste andmete esitamist kritiseeritava maksusüsteemi kaitsva mõju konkreetse sisu kohta" [29].

61. Belgia veinile ja õllele kohaldatava maksukorraga seonduvas otsuses lükkas Euroopa Kohus siiski tagasi komisjoni teesi, mille kohaselt juhul, kui kahe toote vaheline konkurents on tuvastatud, on mis tahes erinevus samale maksubaasile kohaldatavas maksumääras vastuolus EÜ artikli 90 teise lõiguga, ja täpsustas, et hinnates teatud maksukoormuse kooskõla nimetatud sättega, „tuleb arvestada selle maksu mõjuga eri [kõnealuste] toodete vahelisele konkurentsile" [30]. Euroopa Kohtu arvates „on seega oluline tuvastada, kas nimetatud maksuga võidakse mõjutada asjakohast turgu või mitte, *vähendades imporditud toodete võimalikku tarbimist konkureerivate kodumaiste toodete kasuks*" [31]. Samas otsuses väitis Euroopa Kohus lisaks, et „kaitsva mõju tegeliku olemuse hindamisel ei saa jätta arvestamata õlle ja veini tegelike müügihindade erinevustega".

62. Sellele pretsedendile tuginedes väidab Rootsi Kuningriik käesolevas kohtuasjas, et komisjon ei ole täitnud temal lasuvat tõendamiskoormist, kuna ta ei ole võtnud arvesse kõnealuste toodete hindade vahelist olulist erinevust, mis välistab nimetatud toodetele kohaldatava maksu erinevuse võimaliku mõju tarbija valikutele.

63. Kuna tegemist on kostja valitsuse keskse argumendiga, millele viimane keskendab oma kaitse, siis pean vajalikuks uurida selle põhjendatust kohe enne oma analüüsi — kui see osutub vajalikuks — jätkamist. Sellest

28 — Eespool viidatud 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 10. Kohtujuristi kursiiv.

29 — Eespool viidatud 27. veebruari 1980. aasta otsus kohtuasjas komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 10.

30 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, punkt 15.

31 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, punkt 16. Kohtujuristi kursiiv.

vaatepunktist on tarvilik lühidalt meenutada konteksti, mille raames tehti otsus, millest Rootsi Kuningriigi esitatud väide lähtub, ning samuti lahendust, mida Euroopa Kohus sel juhul kohaldas.

64. Kohtuvaidluse, milles nimetatud otsus tehti, esemeks olnud kohtuasjas heitis komisjon Belgia Kuningriigile ette veinile sellise käibemaksumäära kohaldamist, mis oli ligi 6% kõrgem õllele kehtestatud määrast. Oma analüüsi lõpus tegi Euroopa Kohus järelduse, et kõnealune erinev maksustamine ei mõjuta tarbija valikut. Eelkõige leidis Euroopa Kohus, et komisjon ei ole tõendanud, et omavahel konkureerivate veini ja õlle hindade erinevus oleks niivõrd madal, et neile kahele tootele kohaldatava käibemaksumäära 6% erinevus võiks mõjutada tarbija käitumist ja omada seega õlut kaitsvat mõju. [32]

65. Kohtuasja asjaolude täpsem uurimine võimaldab paremini aru saada Euroopa Kohtu järelduste ulatusest ja hinnata, kas — nagu seda väidab Rootsi Kuningriik — käesolevale kohtuasjale on õige kohaldada selles kohtuasjas leitud lahendust.

66. Belgia valitsus väitis, et liitri õlle hind, maksud kaasa arvatud, oli 29,75 Belgia franki ja võrreldava kvaliteediga veini liitri hind oli 125 Belgia franki. Kuna komisjoni argumendid, millega need andmed vaidlustati, lükati täies ulatuses tagasi, siis tuleb sellest järeldada, et Euroopa Kohus tugines oma analüüsis Belgia valitsuse andmetele. Veini tarbijahind Belgias, käibemaks kaasa arvatud, oli seega ligi *neli korda* [33] suurem õlle hinnast, samas kui vastavalt veinile ja õllele kohaldatava käibemaksumäära erinevus oli, nagu eespool nähtud, 6% (veini puhul 25% ja õlle puhul 19%).

67. Oma ettepanekus, [34] mida Euroopa Kohus selles osas sisuliselt järgis, märkis kohtujurist J. L. Vilaça, et juhul kui käibemaksumäär oleks ühtlustatud 25%, tõstes seega õllele kohaldatavat määra 6% võrra, oleks kahe toote hinna vaheline erinevus vähenenud 1,5 Belgia frangi võrra (95,25 Belgia frangilt 93,75 Belgia frangile), samas kui käibemaksumäära ühtlustamine 19%, see tähendab veinile kohaldatava määra vähendamine, oleks alandanud veini hinda 6 Belgia frangi võrra (95,25 Belgia frangilt 89,25 Belgia frangile). Mõlemal juhul ei oleks olulisel määral

32 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, punkt 18.

33 — 4,2 korda. Käibemaksuta hindade (veini puhul 100 Belgia franki ja õlle puhul 25 Belgia franki) korral on suhe täpselt neli ühele.

34 — Esitatud 26. veebruaril 1987 eespool viidatud kohtuasjas komisjon *vs.* Belgia (EKL 1987, lk 3299, punkt 102 jj).

muutunud veini ja õlle hinna suhe (–1,5% käibemaksumäära ühtlustamisel 25% ja –6,3% käibemaksumäära ühtlustamisel 19%). Esimesel juhul, mida tuleb lugeda kõige tõenäolisemaks arvestades Belgia valitsuse poolt kohtuasja menetluse jooksul esitatud väiteid, oleks õlle liitri hind tõusnud 5% võrra, samas kui teisel juhul oleks veini liitri hind alanenud 4,8% võrra. [35]

68. Siinkohal on asjakohane võrrelda käesoleva kohtuasja andmeid eespool esitatutega, et hinnata, kas käesolevas kohtuasjas on võimalik teha sama järeldus, mille Euroopa Kohus tegi otsuses komisjon *vs.* Belgia.

69. Lähtudes Rootsi Kuningriigi esitatud või tema poolt vaidlustamata andmetest [36] ja kohaldades 12,5 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini liitrile õllele kohaldatavat aktsiisi, see tähendab 1,47 Rootsi krooni etanoolisisalduse iga mahuprotsendi kohta, on tulemuseks hinna alanemine 4,63 Rootsi krooni võrra liitrilt (0,5 eurot) [37] ja protsentuaalselt hinna alanemine 6,65% võrra. Veini ja õlle hinna suhe väheneks 11,8% võrra, jäädes siiski ligilähedaseks suhtele kaks ühele. [38]

70. Kas selliste andmetega arvestades võib järeldada analoogiliselt Euroopa Kohtu poolt eespool nimetatud otsuses komisjon *vs.* Belgia tehtud otsusega, et erinevus õlle ja veini hinna vahel Rootsis on niivõrd oluline, et neile kahele joogile kohaldatava aktsiisimäära 20% erinevus [39] ei mõjuta tarbija käitumist?

71. Minu arvates peab sellele küsimusele vastama eitavalt. Käesoleva kohtuasja andmete ja selle kohtuasja andmete, milles tehti otsus komisjon *vs.* Belgia, võrdlemine ei võimalda tegelikult järeldada, et kaks kohtuasja on sarnased. Ehkki Euroopa Kohus sai eespool viidatud otsuses väita, et kuna õlle ja veini hinna suhe on üks neljale, siis ei mõjuta veini hinna võimalik alandamine 5% võrra tarbijate valikuid, ei saa teisi asjaolusid arvestamata kindlalt väita sama, juhul kui õlle ja veini hinna suhe on üks kahele ja veini hinna võimalik alandamine ulatub 6,5%. [40] Põhi-

35 — Vt eespool viidatud kohtujurist J. L. Vilaça ettepanek, punkt 109.

36 — Võrdlemine viidi läbi 12,5 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini liitri keskmise hinna alusel. Vaevalt on vaja märkida, et kui võtta arvesse lahjemaid ja soodsamaid veine, mis kuuluvad asjaomasesse maksustamise kategooriasse, siis on erinevus õlle hinnaga väiksem, samas kui — nagu me eespool nägime — maksukoormuse erinevus oleks veini kahjuks suurem.

37 — Arvutus arvestab ka 25% käibemaksu kohaldamisega.

38 — See oleks 2,3 asemel 2,1.

39 — Võrreldes koguselt makstavat aktsiisi ja arvestades veiniga, mille etanoolisisaldus on 12,5 mahuprotsenti.

40 — Kuid see on suurem juhul, kui võetakse arvesse väiksema etanoolisisaldusega ja madalama hinnaga veine.

mõtteliselt — mida väiksem on kahe konkureeriva toote hindade erinevus, seda suurem on nende omavahelise asendatavuse aste ja seetõttu on väiksem sellise hinnamuutuse määr, millel võib olla asendamisele kallutav mõju.

72. Eelneva alusel leian, et Rootsi Kuningriigi tees, mille kohaselt on üksnes veini ja õlle hinna vahelist erinevust arvestades võimalik välistada see, et kahele tootele kohaldatavate aktsiisimäärade erinevusel on mingisugune mõju tarbija valikule, tuleb tagasi lükata.

73. Kuna ma jõudsin sellele järeldusele kostja valitsuse esitatud andmeid arvestades, siis ei peatu ma pikemalt küsimusel, mille üle pooled kirjaliku menetluse jooksul põhjalikult vaidlesid ning mis puudutab Rootsi valitsuse kasutatud sellise võrdlusmeetodi õigsust, mis seisneb veini ja õlle liitri hinna võrdlemises. Selles osas piirdun märkusega, et meetod, mida soovitas kasutada komisjon ning mis seisneb erineva mahuga klaasi veini ja klaasi õlle võrdlemises, ei ole kõige sobivam ja seda eelkõige kõnealuste toodete turustamisviisi arvestades. Neid tooteid müüakse nimelt eelkõige Systembolageti müügikohtades[41] sellistel tingimustel, mis muudavad nende jookide hinna võrdlemise liitri maksumuse alusel kahtlemata palju otsesemaks, arvestades ka Rootsi valitsuse poolt tema vastuses viidatud keskmise Rootsi tarbija kalduvusega osta veine, mis on pakendatud niinimetatud *Bag in Box* meetodil.[42] Komisjon ei ole igal juhul esitanud elemente, mis võimaldaksid leida, et tema pakutud võrdlusmeetod on Rootsi tarbijate harjumuste ja turule iseloomulike tunnustega arvestades asjakohasem kui kostja valitsuse poolt soovitatu.

74. Siinkohal on vajalik hinnata, kas komisjoni esitatud asjaolud on piisavad selle tõendamiseks, et kõnealune maksukord *võib* kaasa tuua õlut kaitsva mõju veini kahjuks.

75. Komisjoni sõnul tuleneb Systembolageti statistikast selgelt, et tarbijate käitumist mõjutavad kõnealustele toodetele kohaldatava aktsiisimäära erinevustest tulenevad hinnaerinevused. Ta juhib tähelepanu asjaolule, et 1997. aasta statistika — sel aastal

41 — Loa alusel toitlustuskohtades toimuv müük ei näi ületavat 10% kogumüügist.

42 — *Bag in Box* meetodil vedelike pakendamisel pakendatakse algmaterjal kas plastikust või alumiiniumist kotti, mis omakorda pakendatakse papist pakendisse, eesmärgiga lihtsustada toote teisaldamist ja ladustamist. Selle pakendamismeetodi edukus on seotud selle mugavusega ja selle omadusega säilitada vedelikke nende algseid omadusi muutmata, piirates nende kokkupuudet õhuga. Tavaliselt on nende pakendite mahutavus veini puhul kas 3,5, 10 või 20 liitrit.

jõustus maksuõiguse muudatus, mis vähendas õllele kohaldatava aktsiisi määra umbes 40 protsendi võrra — näitab esiteks seda, et selle joogi läbimüük suurenes 8,9% võrra, mis on vastupidine 1997. aastale eelnevate aastate suundumusega, mil õlle läbimüük vähenes oluliselt, ja teiseks, et veini läbimüük vähenes 3,7% võrra. 2002. aastal, mil veinile kohaldatava aktsiisi määra vähendati 18,8% võrra, suurenes veini läbimüük aga 11% võrra. Komisjon rõhutab lisaks seda, et ehkki ajavahemikul 1997 kuni 2001 suurenes üldiselt veini läbimüük, siis õlle läbimüük suurenes protsentuaalselt palju suuremal määral. Lõpetuseks märgib komisjon, et kui 1995. aastal veini läbimüük liitrites oli sisuliselt võrdne õllega (kummagi joogi puhul umbes 103 000 000 liitrit), siis 2004. aastal müüdud õlle kogus (umbes 173 000 000 liitrit) oli ligi 20% suurem 2004. aastal müüdud veini kogusest (umbes 139 000 000 liitrit). Selline erinevus, mis tekkis pärast 1997. aasta maksureformi, tuleneb komisjoni arvates selle reformi alusel neile kahele joogile kohaldatava maksumäära erinevusest.

76. Hageja esitatud andmed ei oma minu arvates erilist tähtsust esiteks ja eelkõige sellepärast, et need seonduvad üldiselt veini ja õlle läbimüügiga ja ei võimalda seetõttu eraldiseisvalt käsitleda omavahel konkureerivate kategooriate läbimüügi arengut. Teiseks, ehkki on õige, et statistikast, millele komisjon viitab, tuleneb, et 1997. aastast 2003. aastani tõusis õlle läbimüük jätkuvalt, ei olnud see tõus siiski järjepidev. 1998. aastal, mis järgnes maksumäära vähendamise aastale, tõusis läbimüük vaid 2,8%, mis kujutab endast kõige väiksemat läbimüügi tõusu näitavat väärtust aastatel 1997–2003, samas kui 1999. aastal tõusis läbimüük 15,4% võrra, mis on oluliselt suurem 1997. aastal toimunud aktsiisi määra vähendamisega seonduvast läbimüügi tõusust. 1999. aastale järgnevatel aastatel, välja arvatud 2003. aastal, oli läbimüügi tõus peaaegu järjepidev, 10% kandis. Nende andmete alusel on minu arvates võimalik järeldada, et maksustamisega seonduvast erinevad muud asjaolud põhjustasid õlle läbimüügi tõusva arengu asjaomasel ajavahemikul ja seega sel ajavahemikul tekkinud erinevuse müüdud veini ja õlle koguses. Mis puudutab veini, siis tuleneb Systembolageti müügistatistikast, et 1997. aastal, mil õllele hakati kohaldama vähendatud maksumäära, selle läbimüük vähenes, kuid juba järgmisel aastal läbimüük suurenes uuesti 2,7% võrra, mis on peaaegu identne samal aastal õlle läbimüügi tõusuga (2,8%). Alates 1998. aastast on veini läbimüük tõusnud, ehkki mitte järjepidevalt.

77. Eespool toodud järeldustest lähtudes olen arvamusel, et komisjoni esitatud andmetega on äärmisel juhul võimalik tõendada seda, et Rootsi tarbija on kõnealuste jookide maksukorra muudatustest tulenevate hinnamuutuste suhtes tundlik; see tundlikkus, kooskõlas kohalike tarbimistavadega, mis eelistavad traditsiooniliselt õlut, on veini

puhul suurem.[43] Lisaks sellele ilmneb, et läbimüüki suurendav mõju pärast aktsiisi määra vähendamist oli ajaliselt piiratud ja see möödus ilmselt esimese aasta jooksul pärast maksuõiguse muudatuse jõustumist.

78. Kui komisjoni esitatud statistikast on võimalik tuletada kõnealuste toodete nõudluse teatud hinnast sõltuvat paindlikust, asjaolu, mida Rootsi Kuningriik ei ole muu seas vaidlustanud,[44] siis ei ole minu arvates seevastu võimalik sellest tuletada piisavalt olulisi andmeid mõju kohta, mida hindade muutumine omab nimetatud toodete omavahelisele konkurentsile; selliseid andmeid, mis võimaldaksid *tuvastada*, et õlle läbimüügi tõus 1997. aastal ja veini läbimüügi tõus 2002. aastal oleks vähemalt osaliselt tingitud omavahelise asendatavuse mõjust. Selline mõju sõltub toodete vahel oleva konkurentsi astmest ja seega nõudluse ristatud paindlikkuse koefitsiendist; nende asjaolude kohta ei ole komisjon esitanud ühtegi hindamiselementi.

79. Siinkohal tuleb küsida, milline on täpselt komisjonil EÜ artikli 90 teise lõigu rikkumise alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse raames lasuv tõendamiskoormis.

80. Nagu öeldud, ei nõua Euroopa Kohus statistiliste andmete või ökonomeetrilise analüüsi abil selle tõestamist, et vaidlustatud maksukorral on tegelik kaitsev mõju, samuti ei ole selle tõendamist võimalik mõistlikult nõuda komisjonilt,[45] kuid tuleb tõendada seda, et nimetatud kord *võib* sellise mõju kaasa tuua. Teiste sõnadega peab komisjon uurima kõiki kõnealuse maksusätte objektiivseid iseloomulikke tunnuseid, et hinnata, kas selle kehtestamisele eelneva maksuolukorraga ja turule iseloomulike tunnustega arvestades esineb *piisavaid elemente, mis võimaldaksid eeldada selle mõju teistest liikmesriikidest pärinevate toodete võimalikule tarbimisele ja kõnealuste toodete omavahelisele konkurentsile*.[46] Komisjoni teesi õigsust kinnitavate tõendite olemasolu korral peab

43 — Komisjoni esitatud statistika näitab, et veini läbimüük tõusis 2002. aastal rohkem, kui õlle läbimüük 1997. aastal ja seda vaatamata sellele, et veini aktsiisimäära vähendati umbes poole võrra vähem, kui eelnevalt oli seda vähendatud õlle puhul.

44 — Veini läbimüügi suurenemine 2002. aastal pärast aktsiisi vähendamist ilmneb ka Rootsi Kuningriigi esitatud statistikast. Lisaks sellele tuleneb kostja valitsuse vastusest, et just nimelt alkohoolsete jookide nõudluse väiksem või suurem paindlikkus, mis on siiski arvestatav, võimaldas üldiselt Rootsil kasutada traditsiooniliselt maksumeetmeid hindade osas sekkumiseks ja seega tarbimisharjumuste muutmiseks. Varasemal ajal võimaldas kõrge etanoolisisaldusega jookidele kohaldatava maksumäära suurendamine koos muude mitte maksualaste meetmetega näiteks valitsusel suunata tarbijaid neilt jookidelt väiksema etanoolisisaldusega jookide, eelkõige veini poole.

45 — Seda võib olla äärmiselt raske tõendada, kui tegemist on vaid osaliselt asendatavate toodetega.

46 — Täpsemalt öeldes on komisjonil lasuv tõendamiskoormis seda väiksem, mida otsesem on kõnealuste toodete omavaheline konkurents, ning tõendamiskoormis võib piirduda sisuliselt maksustamise erinevuse tuvastamisega juhul, kui tegemist on peaaegu samasuguste toodetega.

huvitatud valitsus õigustama kõnealust maksualase kohtlemise erinevust [47] ja/või esitama EÜ artikli 90 teise lõigu rikkumist välistavaid elemente. [48]

81. Sellist tõendamiskoormise jaotamist ei mõjuta ka eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, milles Belgia valitsuse esitatud andmed, mida komisjon edutult vaidlustas, võimaldasid tuvastada veinile ja õllele kohaldatava erineva käibemaksumäära sisulise neutraalsuse nende kahe toote vahelisele konkurentsile, lükates ümber komisjoni teesi nende toodete suhtes kohaldatava maksukorra võimaliku kaitsva mõju kohta.

82. Kas käesolevas kohtuasjas on piisavalt tõendeid, mis võimaldavad eeldada vaidlustatud maksukorra kaitsvat olemust?

83. Alustagem selle korra iseloomulike tunnuste analüüsist. Nagu Rootsi valitsus möönis, *muutis* 1997. aasta maksureform, millega vähendati 40% võrra õllele kohaldatava aktsiisi määra, eelnevalt kange õlle ja ligi 11 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veini vahel esinenud *maksualast võrdsust*. [49] Kehtiva korra kohaselt, vaatamata sellele, et nii õlle kui ka veini puhul määratakse aktsiis kindlaks etanoolisisalduse ja seega objektiivse kriteeriumi alusel, mis peegeldab toodetele iseloomulikke omadusi, *on arvutusmeetod siiski erinev* [50]. Õllelt makstav aktsiis määratakse kindlaks, korrutades teatud kindlat summat joogi etanoolisisalduse väärtusega, nii et *teatud alkoholi kogusele kohaldatav maksumäär on alati identne, olenemata joogi etanoolisisaldusest*, samas kui vein on etanoolisisalduse alusel jaotatud viieks kategooriaks ja iga kategooria puhul *on teatud alkoholi kogusele kohaldatav maksumäär erinev, olles kõige suurem madala etanoolisisaldusega veinide puhul ja väikseim kangete veinide puhul*. Neljandas kategoorias, kuhu kuuluvad kange õllega konkureerivad veinid, ulatub maksustamine 9 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veinide puhul kohaldatavast 2,45 Rootsi kroonist alkoholi koguse kohta 1,47 Rootsi kroonini 15 mahuprotsendilise etanoolisisaldusega veinide puhul. Maksustamise mõju on seega olulisem lahjade veinide puhul, mis on ühtlasi kõige soodsamad ning mille konkurents õllega on kõige otsesem.

84. Teiseks tuleb hinnata kõnealuste toodete maksustamise erinevust, mis kaasneb eespool kirjeldatud korra kohaldamisega. Nagu ees-

47 — Vt nt denatureeritud piirituse maksustamisega Itaalias seonduv 14. jaanuari 1981. aasta otsus kohtuasjas 46/80: Vinal (EKL 1981, lk 77).

48 — Pean vajalikuks täpsustada, et sel moel ei tõsteta tõendamiskoormist ümber teisele poolele, sest kaitsva mõju olemasolu *prima facie* tõendamiseks piisavad elemendid peab siiski esitama komisjon.

49 — Nii on märkinud kostja valitsus.

50 — Toimikust ei ilmne, kas enne 1997. aastal kehtestatud muudatust oli veinile ja õllele kohaldatava aktsiisi arvutamise meetod sama.

pool oli juba juhust märkida, [51] ilmneb veinile ja õllele kohaldatava maksukoormuse võrdlemisel, olenemata arvesse võetavast võrdlusparameetrist (kogus, etanoolisisaldus või toodete hind), et nendele veini kategooriatele, mis konkureerivad õllega, kohaldatakse *oluliselt* suuremat aktsiisi, kui õllele.

85. Mis puudutab turule iseloomulikke tunnuseid, siis ollakse sisuliselt üksmeelel, et Rootsi tarbija on kõnealustele toodetele kohaldatava maksukorra muutustest tulenevate hinnamuutuste suhtes tundlik. Lisaks ei võimaldanud Rootsi valitsuse esitatud andmete alusel läbi viidud kõnealuste jookide hinna võrdlemine välistada nende jookide erineva maksustamise võimalikku mõju konkurentsile. [52] Rootsi valitsuse esitatud statistika, millest ilmneb, et 1996–2003. aastal kasvas veini läbimüük protsentuaalselt rohkem kui õlle läbimüük, ei kujuta endast samuti iseenesest tõendit asjaomase maksukorra kaitsva mõju puudumise kohta. [53]

86. Neil asjaoludel leian, et käesolevas kohtuasjas esinevad piisavad tõendid selle kohta, et kõnealune maksukord võib mõjutada veini võimalikku tarbimist ja seada selle peaasjalikult teistest liikmesriikidest imporditud toote peamiselt kodumaist päritolu õllega võrreldes vähemsoodsamasse olukorda, kuna õlu „kujutab endast kõige lähemat [etaloni] konkurentsi vaatepunktist” [54]. Rootsi Kuningriigi esitatud argumendid ei lükka minu arvates seda järeldust ümber. Seetõttu leian, et hagi tuleb rahuldada.

V. Kohtukulud

87. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna minu arvates kaotab Rootsi Kuningriik kohtuvaidluse ja komisjon on nõudnud temalt kohtukulude väljamõistmist, siis leian, et kohtukulud tuleb välja mõista Rootsi Kuningriigilt.

51 — Vt eespool punktid 52–56.

52 — Vt eespool punktid 63–73.

53 — Vt eespool viidatud otsus kohtuasjas 168/78: komisjon *vs.* Prantsusmaa.

54 — Vt selle kohta eespool viidatud 12. juuli 1983. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik, punkt 27.

88. Käesolevasse menetlusse astunud Läti Vabariigi kohtukulud jäävad nimetatud artikli 69 lõike 4 kohaselt tema enda kanda.

VI. Ettepanek

89. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

— tuvastada, et kohaldades õllega konkureerivale veinile suuremat aktsiisi kui õllele, on Rootsi Kuningriik rikkunud EÜ artikli 90 teisest lõigust tulenevaid kohustusi;

— mõista kohtukulud välja Rootsi Kuningriigilt;

— jätta Läti Vabariigi kohtukulud tema enda kanda.